

Yksinyrittäjät ovat myös tärkeä yrittäjäryhmä omistajanvaihdoksissa, vaikka jatkuvuusnäkymät ovat heikot

30.12.2022

Omistajanvaihdosbarometriin 2021 vastasi peräti 692 yksinyrittäjää. Heistä saa oman mielenkiintoisen analyysikokonaisuuden. Sukupuoli- ja koulutustaustat ovat lähes samankaltaiset kuin koko omistajanvaihdosbarometrin vastaajajoukossa mutta toimialajakauma poikkeaa merkittävästi. Yksinyrittäjistä 2/3 oli miehiä ja 1/3 naisia. Yksinyrittäjistä 47 %:lla on korkeakoulututkinto ja 41 %:lla ammatillinen tutkinto. Yksinyrittäjät toimivat pääosin asiantuntijapalveluissa (39 %) ja muissa palveluissa (33 %). Vain 5 % heistä toimii teollisuudessa.

Lähes 90 % yksinyrittäjistä perustanut itse yrityksen ja lähes 40 % kokee yrityksensä perheyritykseksi

Yksinyrittäjistä 86 % on perustanut itse yrityksen, mikä on selvästi korkeampi kuin koko omistajanvaihdosbarometrin aineistossa, jossa 72 % yli 55-vuotiaista ja 64 % sitä nuoremmista oli itse perustanut yrityksensä. Yksinyrittäjistä 10 % on ryhtynyt yrittäjäksi ostamalla ja 4 % sukupolvenvaihdoksen kautta, ja nämä luvut vastaavasti ovat selvästi matalampia lukuja kuin koko aineistossa. 35 % yksinyrittäjistä on toiminut portfolio- tai sarjayrittäjänä jossain vaiheessa yrittäjäuraansa, ja tämä ei paljon poikkea koko aineistosta.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että peräti 39 % yksinyrittäjistä kokee yrityksensä perheyritykseksi. Tämä on tulos, joka kaipaa syvällisempää jatkotutkimusta siitä, mikä saa yksinyrittäjän kokemaan yrityksensä perheyritykseksi. Neljä prosenttia oli jatkanut yritystä sukupolvenvaihdoksen kautta, ja he varmasti kokevat yrityksensä perheyritykseksi. Lisäksi todennäköisesti he, jotka suunnittelevat siirtävänsä yrityksensä sukupolvenvaihdoksena eteenpäin, pitävät yritystään perheyrityksenä. Tässä aineistossa heitä oli 7 %. Tyypillistä on myös se, että yksinyrittäjien puolisot tai lapset tekevät jotain yrityksen hyväksi, vaikka eivät virallisesti olekaan yrityksen palveluksessa. Laajin mahdollinen perheyrityksen määritelmä on se, että yritys vaikuttaa jollain tavalla muuhun perheeseen, ja tämä todentuu yksinyrittäjien vastauksissa.

Yksinyrittäjistä suurin osa aikoo lopettaa yrityksen jäädessään eläkkeelle

43 % yksinyrittäjistä ei missään nimessä halua lastensa jatkavan yritystään, ja vain 4 % haluaa lasten ehdottomasti jatkavan yritystä. 53 % edustaa vapauskulttuuria eli lapset saavat vapaasti päättää, haluavatko jatkaa yritystä vai eivät. Vapauskulttuuria edustavien osuus on suunnilleen sama kuin koko aineistossa mutta vieroituskulttuuria edustavien osuus on selkeästi suurempi yksinyrittäjien keskuudessa ja velvoitekulttuuria edustavien osuus selkeästi pienempi.

Yksinyrittäjistä 55 % aikoo lopettaa yrityksen siinä vaiheessa, kun hän on itse jäämässä eläkkeelle. Koko aineistossa lopettamista suunnittelevien osuus oli yli puolet vähemmän eli 25 %. 33 % yksinyrittäjistä aikoo myydä yrityksensä perheen ulkopuoliselle, kun koko aineistossa heitä oli 44 %. Vain 7 % yksinyrittäjistä suunnittelee sukupolvenvaihdosta, kun heitä koko aineistossa oli 20 %.

Neljäsosa nuoremmista yksinyrittäjistä kiinnostunut ostamaan uutta liiketoimintaa

55-vuotiaista tai sitä nuoremmista yksinyrittäjistä 25 % oli kiinnostunut ostamaan yritystoimintaa. Yli viidennes olisi kiinnostunut ostamisesta juuri nyt ja 26 %:lla koronapandemia on vaikuttanut ostokiinnostukseen. Yksinyrittäjänä tällä hetkellä toimivat ovatkin erittäin potentiaalinen ostajakohderyhmä yrityksensä myymistä suunnitteleville.

Lähes 80 %:lla olisi merkittäviä ongelmia, mikäli nykyiselle yrittäjälle sattuisi jotain ikävää yllättäen

Kovin yllättävää ei ole se, että 79 %:lla yksinyrittäjistä olisi toiminnan jatkamisessa erittäin merkittäviä tai merkittäviä ongelmia, mikäli nykyiselle yrittäjälle sattuisi jotain sellaista, että hän ei voisi toimia yrityksen

johdossa. Vain 8 % kertoo, että toiminnassa ei olisi ongelmia. Yksinyrittäjät eroavat muusta aineistosta negatiiviseen suuntaan.

Positiivista on, että yksinyrittäjistä 33 % tavoittelee kuitenkin kasvua (ov-barometrin kaikista yli 55-vuotiaista yrittäjistä 40 % ja sitä nuoremmista 55 %) ja noin viidesosalla hallitus- ja johtoryhmätyöskentely on aktiivista (kaikista ov-barometrin yrityksistä 25-34 %). Yksinyrittäjien kehittämisen intensiteetti on hieman matalampi kuin omistajanvaihdosbarometrin vastaajilla keskimäärin, joskin yksinyrittäjillä uuden kehittämisen intensiteetti oli jonkin verran korkeampi kuin olemassa olevan kehittäminen ja tämä oli suuremmissa yrityksissä toisin päin.

Yksinyrittäjät huomioitava omistajanvaihdospalveluissa

Vaikka yksinyrittäjillä eivät tulevaisuuden omistajanvaihdosnäkymät ole yhtä positiivisia kuin muilla yrityksillä, ovat ne merkittävä yrittäjäryhmä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämäkin analyysi osoittaa, että yksinyrittäjät ostavat, myyvät, kasvattavat ja kehittävät yrityksiään. He ovat myös potentiaalinen ostajaryhmä myynnissä oleville yrityksille. Yksinyrittäjien tarpeet on myös huomioitava omistajanvaihdosten edistämisessä ja omistajanvaihdospalvelujen suunnittelussa. Matalan kynnyksen ov-neuvontapisteiden lisäksi on tärkeää, että myös yksityiset omistajanvaihdospalvelujen tarjoavat ovat kiinnostuneita yksinyrittäjien tarpeista ja niiden täyttämisestä.

Elina Varamäki, Marja Katajavirta, Juha Tall, Sanna Joensuu-Salo & Anmari Viljamaa
Seinäjoen ammattikorkeakoulu